

Pacemaker

Leven met een pacemaker

T +32(0)89 32 50 50
F +32(0)89 32 79 00
info@zol.be

Campus Sint-Jan
Schiepse bos 6
B 3600 Genk

Campus Sint-Barbara
Bessemerstraat 478
B 3620 Lanaken

Medisch Centrum André Dumont
Stalenstraat 2a
B 3600 Genk

WELKOM

Deze informatiebrochure geeft u meer achtergrondinformatie over 'Leven met een pacemaker' en tracht op een aantal veel gestelde vragen antwoord te geven.

Mocht u na het lezen van deze brochure nog vragen hebben, aarzel dan niet om ze te stellen. Uw behandelende geneesheer en de verpleegkundigen zijn steeds bereid om op al uw vragen te antwoorden.

Inhoudsverantwoordelijke: dr. M. Vrolix (Cardioloog) | Januari 2017

INHOUDSTAFEL

1. Elektrische geleiding van het hart	
3	
2. Ritmestoornissen	3
2.1 Bradycardie	
2.2 Tachycardie	
3. De pacemaker (PM)	4
4. Implantatie van de pacemaker	4
4.1 Voor de operatie	
4.2 De implantatie	
4.3 Na de operatie	
4.4. Dag na de operatie	
4.5 Verdere nazorg	
5. Leven met een pacemaker	6
5.1 Beroep	
5.2 Sport	
5.3 Autorijden	
5.4 Reizen	
5.5 Seksueel leven	
5.6 GSM-gebruik	
5.7 Schadelijke apparatuur	
6. Vervanging van een pacemaker	8
7. Contact	9

01 ELEKTRISCHE GELEIDING VAN HET HART

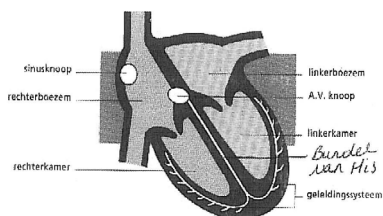
De gangmaker van het hart is de sinusknoop. Hier wordt een klein stroomstootje opgewekt.

De sinusknoop stuurt deze elektrische impuls door de boezems via de AV-knoop (atrio-ventriculaire knoop).

De AV-knoop vangt de impuls van de boezems op en geeft deze met enige vertraging door aan de bundel van His.

Via deze zenuwbundel wordt de impuls doorgegeven aan de kamerwanden via een fijnvertakt stelsel van kleinere vezels, die Purkinje-vezels worden genoemd.

Na de boezems trekken de kamers samen. In rust slaat het hart een 60 à 70 keer per minuut. Bij inspanning kan dat oplopen tot 160 à 180 slagen per minuut.

02 RITMESTOORNISSEN

Bij een hartritmestoornis is er niets aan de hand met het ritme of het tempo waarmee het hart pompt. Het hart kan zowel te snel of te traag kloppen.

2.1 Bradycardie

Dit betekent een 'langzaam hart'. Als een hart dikwijls te langzaam klopt (40 à 50 slagen per minuut), kan een persoon zich daardoor moe, duizelig of licht in het hoofd voelen.

De oorzaak hiervan is dat er minder zuurstofrijk bloed het lichaam ingepompt wordt.

2.2 Tachycardie

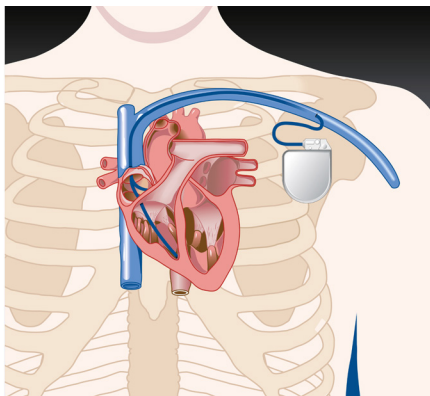
Dit betekent een 'snel hart'. Als een hart te snel klopt, kan een persoon zich duizelig voelen of zelfs flauwvallen.

De oorzaak hiervan is dat de tijd tussen de hartslagen te kort is om het hart weer te vullen waardoor het lichaam te weinig zuurstofrijk bloed krijgt.

Deze en andere hartritmestoornissen kunnen op diverse manieren worden behandeld. Wanneer medicijnen niet effectief zijn, kan een pacemaker uitkomst bieden.

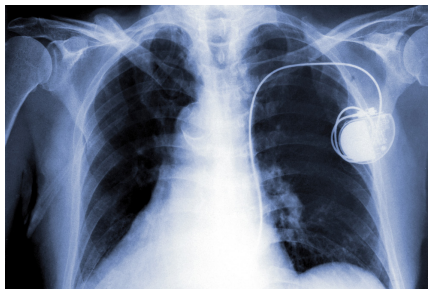
03 DE PACEMAKER (PM)

Een pacemaker kan een hartritme probleem herkennen en zelf een elektrische impuls afgeven om uw hart weer regelmatig en op tijd te laten kloppen.

Een pacemaker is een klein, glad metalen doosje van ongeveer 3 tot 5 cm lang, 4 cm breed en 0,5 cm hoog. Daaraan vastgekoppeld bevinden zich één, twee of drie lange draden, de pacemaker-elektroden. Een batterij zorgt ervoor dat de pacemaker jarenlang een elektrische impuls kan afgeven.

04 IMPLANTATIE VAN DE PACEMAKER

4.1 Voor de operatie

- Onderzoeken die nodig zijn voor de PM-implantatie:
- RX-thorax
- EKG
- Bloedafname om de bloedstolling te controleren.

Bij gebruik van Marcoumar/Sintromitis dient deze medicatie minstens 1 week gestopt te worden onder begeleiding van de behandelende arts. Bij gebruik van Pradaxa, Eliquis of Xorelto moet u het advies vragen van uw behandelende arts.

Er wordt een infuus geprikt in de linkerarm, waarlangs antibiotica gegeven worden. Deze antibiotica worden 1 uur voor de procedure toegediend.

Belangrijk: vermeld steeds als u allergisch bent voor penicilline!

U dient nuchter te zijn voor de ingreep. Indien de plaatsing in de namiddag gebeurt, mag u nog een licht ontbijt nuttigen.

U krijgt een operatiehemdje aan.

4.2 De implantatie

De operatie is betrekkelijk eenvoudig en de patiënt wordt niet onder narcose gebracht.

Plaatselijke verdoving waar de pacemaker wordt ingebracht, is voldoende. Meestal is dit in het gebied onder het linker sleutelbeen. U zal geen pijn voelen.

4.3 Na de operatie

- Wanneer u opnieuw op uw kamer bent, wordt een draagdoek t.h.v. uw linker arm aangelegd, dit om te vermijden dat u uw arm in hoogstand brengt.
- Op de operatiewonde wordt een zandzak gelegd gedurende enkele uren, dit om bloedingen te voorkomen.
- U heeft bedrust tot 's avonds.
- Monitoring van het hartritme gebeurt d.m.v. een zendertje.

4.4. Dag na de operatie

- Een electrocardiogram (EKG) wordt afgenomen.
- Er wordt RX-thorax gemaakt om na te gaan of draden van de pacemaker op hun plaats zitten.
- Het infuus wordt verwijderd.
- Het steriel verband blijft op de wonde.

05 LEVEN MET EEN PACEMAKER

4.5 Verdere nazorg

- De specialist komt de pacemaker afstellen tijdens uw verblijf.
- De arts bepaalt wanneer u opnieuw op controle dient te komen.
- Na 10 dagen worden de draadjes verwijderd door de huisarts.
- Er wordt u een pasje bezorgd met de juiste benaming van de geplaatste pacemaker. Draag het altijd bij u! Soms wordt het pasje ook naar uw thuisadres opgestuurd.
- De plaats waar de pacemaker is ingeplant, blijft nog een tijd gevoelig maar dit verdwijnt dan helemaal.

Zodra u naar huis kunt, breekt een periode van aanpassen aan. De meeste patiënten geven aan dat zij de pacemaker na ongeveer een half jaar gewoon zijn. Meestal verloopt dat zonder problemen, maar er zijn wel enkele zaken waar u rekening mee kunt houden.

Tot een paar maanden na de operatie is het verstandig om voorzichtig te zijn met extreme bewegingen en een overmaat aan inspanning.

5.1 Beroep

Mensen met een pacemaker kunnen vrijwel elk beroep uitoefenen. Na een tijdje kunt u uw beroepsleven hervatten. Er zijn enkele uitzonderingen: werken met een radar, werken in een omgeving van zeer krachtige elektrische velden (vb. zendmasten).

5.2 Sport

U kan alle ontspannende sporten doen. Dat is trouwens goed. U mag ook zwemmen, het water kan uw pacemaker niet beschadigen.

Ruwe contactsporten (vb. voetbal, rugby) kan u best vermijden.

Het is ook beter om activiteiten te vermijden die schokken met zich meebrengen, zoals paardrijden of het rijden in botsauto's. Als u een klap of trap krijgt op de plaats van de pacemaker, kan dat erg pijnlijk zijn. De pacemaker zelf kan er meestal wel tegen, maar de aansluitingen van de draden zijn erg kwetsbaar.

5.3 Autorijden

In België zijn er geen vaste voorschriften.

Iemand met een pacemaker mag een auto besturen, maar geen voertuig van meer dan 3 ton en geen voertuig voor het transport van betalende passagiers (vb. taxi's, autobussen).

Iemand die reeds voor de pacemaker implantatie last had van flauwvallen, duizeligheid, bewusteloosheid, moet na de eerste implantatie 3 maanden wachten vooraleer een wagen te besturen. Na een pacemakervervanging is 1 maand wachttijd verplicht.

Ook een jaarlijkse hartcontrole is verplicht.

5.4 Reizen

Reizen naar het buitenland is geen enkel probleem. De controlepoortjes op luchthavens vormen net als de poortjes in winkels geen enkel probleem.

De metaaldetector aan de politiepost van de luchthaven kan in werking treden als u voorbijkomt. Laat uw pacemaker-pasje zien en u wordt vrijgesteld van de controle met de metaalzoeker.

5.5 Seksueel leven

Een pacemaker heeft totaal geen invloed op uw seksuele leven. Ook een zwangerschap hoeft met een pacemaker geen specifieke problemen op te leveren. Tijdens de zwangerschap wordt er geen ander ritme van uw hart gevraagd dan voor of na de zwangerschap.

Als uw hart in goede conditie is, kunt u zonder problemen met een pacemaker zwanger worden. Bespreek een eventuele kinderwens met uw cardioloog.

06 VERVANGING VAN EEN PACEMAKER

5.6 GSM-gebruik

Telefoneren met een mobiele GSM-telefoon kan, mits u de telefoon niet te dicht (minstens 10 cm verwijderd) bij de pacemaker houdt. GSM-apparatuur zendt een elektronisch signaal uit dat door een satelliet wordt opgepikt.

Als de telefoon te dicht bij de pacemaker komt, kan dit signaal een storing veroorzaken. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer u de telefoon in de binnenzak van een colbertje draagt. U kunt de telefoon tijdens een gesprek het beste in de hand en bij het oor houden dat het verst van de pacemaker af is (vb. pacemaker rechts geïmplanteerd, telefoon bij het linkeroor).

5.7 Schadelijke apparatuur

Huishoudelijke apparatuur, elektrische ovens en magnetrons vormen geen enkele bedreiging voor de pacemaker. Apparatuur die zware elektromagnetische velden opwekt (vb. MRI scan) kunt u als pacemakerpatiënt best vermijden.

De levensduur van een pacemaker wordt bepaald door het gebruik. Als de pacemaker uw hartritme continu ondersteunt, is de batterij eerder leeg dan wanneer uw pacemaker maar af en toe in werking hoeft te komen. De meeste pacemakers gaan tussen de 6 en 8 jaar mee. Uw cardioloog of de pacemaker-technicus kan u vertellen hoe lang hij of zij verwacht dat de pacemaker zal meegaan.

Als de batterij is uitgeput, wordt de hele pacemaker vervangen.

De elektroden blijven zitten: die worden op de nieuwe pacemaker aangesloten. Voor het vervangen van de pacemaker moet u weer naar het ziekenhuis.

U hoeft niet bang te zijn dat de pacemaker er plotseling mee ophoudt, omdat de batterij leeg is. De levensduur van de batterij kan heel precies worden nagegaan bij de periodieke controle. Als de pacemaker moet vervangen worden, gebeurt dat altijd ruim voordat de levensduur van de batterij is verstreken.

07 CONTACT

Ziekenhuis Oost-Limburg

Campus Sint-Jan
Schiepse bos 6
B 3600 Genk

Campus Sint-Barbara

Bessemerstraat 478
B 3620 Lanaken

Medisch Centrum André Dumont

Stalenstraat 2a
B 3600 Genk
T +32(0)89 32 50 50
F +32(0)89 32 79 00
info@zol.be

www.ZOL.be

www.facebook.com/ZOLzh

www.twitter.com/ZOLziekenhuis

www.youtube.com/user/ZOLziekenhuis

Schrijf u in op onze nieuwsbrief via www.zol.be.